

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

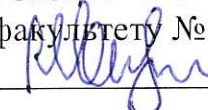
Кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної
програми «Педіатрія»
 Тетяна Крючко

“ 29 ” 08 2022 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради медичного
факультету № 1
 Микола Рябушко

Протокол від 31.08.2022 № 1

СИЛАБУС

Медична психологія з особливостями дитячого віку

(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова навчальна дисципліна

(навчальна дисципліна обов'язкова/ вибіркова)

рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	228 «Педіатрія»
кваліфікація освітня	магістр педіатрії
кваліфікація професійна	лікар
освітньо-професійна програма	«Педіатрія»
форма навчання	денна
курс(и) та семестр(и) вивчення навчальної дисципліни	III курс, 5 семестр

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології
Зав. кафедри Андрій Скрипніков
Протокол від 26.08.2022 № 1

ДАНІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові науково- педагогічного працівника, науковий ступінь, учене звання	д.мед.н., проф. Герасименко Лариса Олександрівна к.мед.н., доцент Фисун Юрій Олександрович
Профайл науково- педагогічного працівника	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380532648160 +380672565038
E-mail:	psychiatry@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів/годин – 3/90, із них:

Лекції (год.) – 10

Практичні заняття (год.) – 20

Самостійна робота (год.) – 60

Вид контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Організація освітнього процесу за освітньою компонентою «Медична психологія з особливостями дитячого віку» реалізується на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології Полтавського державного медичного університету відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті» та інших діючих нормативних документів (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-documenti>).

Проведення освітнього процесу за дисципліною «Медична психологія з особливостями дитячого віку» в особливих умовах (військовий стан, карантин під час пандемії т.ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема лекції та практичні заняття проводяться з використанням платформи Zoom, Google Meet, Google Classroom та ін.

Полтавський державний медичний університет є самостійним, незалежним і відповідальним вищим навчальним закладом у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору та розстановки

кадрів у межах, установлених Законом України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1382613528661298#Text>).

Вивчення навчальної дисципліни «Медична психологія з особливостями дитячого віку» потребує: підготовки до практичних занять; виконання самостійної роботи відповідно до робочої програми навчальної дисципліни; опрацювання рекомендованої базової, допоміжної літератури, інформаційних ресурсів.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з силабусом навчальної дисципліни та тематичними планами практичних занять; вивчення теоретичного матеріалу; виконання завдань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Результатом підготовки до заняття має бути набуття здобувачами теоретичних знань практичних навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами. Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок студентів відповідно до Положення про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю. Науково-педагогічний працівник обов'язково оцінює успішність кожного здобувача на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів. Підсумковий модульний контроль здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати честь і гідність інших осіб; відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами, освітньо-науковими програмами.

Здобувачі вищої освіти повинні бути присутніми на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами (пропущені заняття повинні бути відпрацьовані відповідно до Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwZ2dvVIQ.pdf).

Здобувачі вищої освіти повинні ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей; під час контрольних заходів не

використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету

(https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/V7NzyqhQzHq53eACy2HYIG1IeuxV42DvO1Eq9tPA.pdf).

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути зваженим, уважним. Заохочення чи стягнення можуть застосуватися до здобувачів вищої освіти, які сумлінно виконують перераховані вимоги чи систематично порушують їх, відповідно до Положення про матеріальне заохочування за успіхи в навчанні здобувачів освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/app/public/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Медична психологія з особливостями дитячого віку – наука про _ост реквізи аспекти професійної _ост рекви лікаря та _ост медпрацівників, _ост ре хворого та його рідних, а також _ост системи лікувально-профілактичних і психотерапевтичних _ост ре, спрямованих на якнайшвидше одужання і _ост реквіз працездатності хворого.

Медична психологія з особливостями дитячого віку закладає основи вивчення здобувачами психіатрії, наркології та інших клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами; забезпечує формування умінь застосовувати знання з медичної психології в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; закладає основи пізнання лікарем психології хворої людини, формування здорового способу життя та профілактики порушення психічних функцій в процесі життєдіяльності та при різних захворюваннях.

Пререквізити і _ост реквізити навчальної дисципліни

Пререквізити:

- анатомія людини з особливостями дитячого віку (знати будову ЦНС);
- фізіологія з особливостями дитячого віку (знати фізіологічні процеси функціонування ЦНС);
- біологічна та біоорганічна хімія (знати біохімічні процеси, які лежать в основі патогенезу психічних розладів, біохімічні порушення, які викликаються психічними розладами);
- патоморфологія з особливостями дитячого віку (знати патоморфологічні зміни, які викликаються психічними розладами);
- патофізіологія з особливостями дитячого віку (знати патофізіологічні процеси, які лежать в основі етіології та патогенезу психічних розладів).

Постреквізити:

Знання, уміння і навички, здобуті в процесі вивчення медичної психології, можуть бути використані для подальшого вивчення дисциплін: психіатрія, наркологія з особливостями дитячого віку, внутрішня медицина, хірургія, інфекційні хвороби, онкологія та радіаційна медицина з особливостями дитячого віку, травматологія і ортопедія з особливостями дитячого віку, акушерство і гінекологія з гінекологією дитячого віку.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

- метою вивчення навчальної дисципліни «Медична психологія з особливостями дитячого віку» є ознайомлення здобувачів з основними проблемами медичної психології на сучасному етапі розбудови суспільства; ознайомлення з загальними поняттями та закономірностями психічної діяльності соматично хворої людини, формування навичок безконфліктного забезпечення з пацієнтами та у медичному середовищі, формування на цій основі медико-психологічних вмінь у вигляді основ психотерапії, що є важливим елементом професійної підготовки та майбутньої діяльності лікаря.
- основними завданнями навчальної дисципліни «Медична психологія з особливостями дитячого віку» є оволодіння основними категоріями та поняттями медичної психології; ознайомити із закономірностями формування та основними властивостями психічних процесів особистості соматично хворої людини, висвітлити проблему спілкування у медичному середовищі, зокрема з пацієнтом та його родичами; сприяти вирішенню питань побудови та організації міжособистісної взаємодії в колективі; засвоїти ефективні методів впливу на особистість хворої людини за допомогою психогігієнічних, психопрофілактичних та психотерапевтичних заходів.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

– *інтегральна:*

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю 228 «Педіатрія» в умовах неповної або обмеженої інформації з урахуванням можливостей інноваційної медицини в мультидисциплінарному контексті соціальної та етичної відповідальності.

– *загальні:*

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.

6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

– спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність встановити психологічний контакт з хворим дорослого та дитячого віку.

2. Здатність провести експериментально-психологічні дослідження психічних сфер у здорової та хворої людини.

3. Здатність до визначення типу внутрішньої картини хвороби (ВКХ).

4. Здатність провести співбесіду з тяжкохворими, хворими з больовим синдромом, хворими з природженими та набутими фізичними дефектами на засадах раціональної психотерапії.

5. Здатність до складання схеми психогігієни та психопрофілактики.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

1. Будову та функції окремих органів й систем і організму людини в цілому в нормі, при розвитку патологічних процесів, захворювань; вміти використовувати набуті знання в подальшому навчанні та у практичній діяльності лікаря.

2. Принципи медичної етики та деонтології.

3. Психосоматичні і соматопсихічні взаємовпливи у хворих.

4. Принципи спілкування з колегами, хворими та їх родичами з урахуванням їх психологічних особливостей.

Вміти:

1. Запобігати виникненню ятрогеній і корегувати наслідки ятрогенних впливів;

2. Сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі;

3. Використовувати засоби психогігієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці;

4. Визначати психічний стан та рівень соціально – психологічної адаптації хворих за допомогою методів психологічного дослідження.

Тематичний план лекцій за модулем із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
	Модуль 1. Медична психологія з особливостями дитячого віку.	
1.	Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини Питання: - Медична психологія, як наука. - Методи дослідження в медичній психології. - Експериментальні методи в психології.	2
2.	Психологія сприйняття, мислення, уваги, пам'яті, інтелекту, емоційно-	2

	вольової сфери, свідомості Питання: - Визначення, класифікація, нейрофізіологія відчуттів та сприйняття. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія мислення. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія уваги, пам'яті та інтелекту. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія емоційно-вольової сфери. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія свідомості.	
3.	Психологія особистості. Акцентуації особистості, їх визначення та типологія. Внутрішня картина хвороби Питання: - Визначення та структура особистості людини. Поняття «ядро особистості». - Види та характеристика акцентуацій характеру. - Типологія внутрішньої картини хвороби.	2
4.	Психосоматичні розлади Питання: - Поняття психосоматичних розладів. - Механізми психологічного захисту людини. - Клінічні форми психосоматичних розладів.	2
5.	Психотерапія. Психогігієна. Психопрофілактика Питання: - Види та методи психотерапії, в т.ч. у дітей та підлітків. - Поняття психогігієни. Психогігієна дітей та підлітків. - Психопрофілактика: визначення, види, методи.	2
Усього		10

Тематичний план практичних занять за модулем із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1. Медична психологія з особливостями дитячого віку.	
1	Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я Питання: - Медична психологія, як наука. - Методи дослідження в медичній психології. - Експериментальні методи в психології. - Поняття про психічне здоров'я людини.	2
2	Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності (психологія сприйняття, мислення, уваги, пам'яті та інтелекту) емоційно-вольової сфери. Свідомість та самосвідомість, їх рівні, стани свідомості у хворого Питання: - Визначення, класифікація, нейрофізіологія відчуттів та сприйняття. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія мислення. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія уваги, пам'яті та інтелекту. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія емоційно-вольової сфери. - Визначення, класифікація, нейрофізіологія свідомості.	2
3	Психологія особистості. Акцентуації особистості, їх визначення та типологія. Внутрішня картина хвороби. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Агравация, симуляція, дисимуляція та госпіталізм. Тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами	2

	<p>реагування на хворобу Питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Визначення та структура особистості людини. Поняття «ядро особистості». - Види та характеристика акцентуацій характеру. - Рівні відображення хвороби у психіці пацієнта. - Типологія внутрішньої картини хвороби. - Методи корекції патологічних типів ВКХ. 	
4	<p>Психологія медичних працівників. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики. Поняття про професійну деформацію. Синдром «вигорання» шляхи його попередження. Особливості спілкування лікар-лікар, лікар-медсестра Питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Особливості психології медичних працівників. - Психологічні типи лікарів та професійна деформація. - Поняття синдрому «вигорання», корекція та профілактика. 	2
5	<p>Психологія лікувально-діагностичного процесу. Етапи діагностичного процесу. Особливості інформування хворого про діагноз. Конфлікти медичного середовища Питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Психологія та семантика діагностичного пошуку. - Психологічні засади основних етапів діагностичного процесу. - Психологія повідомлення діагнозу. - Основи конфліктології. 	2
6	<p>Психосоматичні розлади. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідносин. Механізми психологічного захисту особистості Питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття психосоматичних розладів. Психосоматичні теорії. - Механізми психологічного захисту людини. - Клінічні форми психосоматичних розладів. 	2
7	<p>Психологічні особливості хворих на туберкульоз, СНІД, онкопатології, ендокринні, нервові та психічні захворювання. Психологічні особливості хворих при терапевтичних та хірургічних захворюваннях. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів Питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Психологія хворих на туберкульоз. - Психологія хворих на СНІД. - Психологія хворих на онкологічні хвороби. - Психологія хворих на ендокринні, нервові та психічні розлади. - Психологія хворих в хірургічній практиці. - Психологія хворих з вродженими та набутими дефектами. 	2
8	<p>Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика та раннє розпізнавання. Психологічні аспекти помираючих. Евтаназія Питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Психологія аддикції. Види залежної поведінки. - Психологія суїцидальності. Профілактика само руйнівної та суїцидальної поведінки. - Психологія помираючих хворих. - Психологічні проблеми евтаназії. 	2
9	<p>Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Показання та протипоказання для проведення основних методів</p>	2

	психотерапії. Психологічна допомога в кризові періоди Питання: - Види та методи психотерапії, в т.ч. у дітей та підлітків. - Поняття психогігієни та психопрофілактики. - Кризова психотерапія.	
10.	Залік.	2
Усього		20

Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	40
2	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік) із зазначенням основних питань, що повинні бути вивчені: 1. Реакція особистості на хворобу. Нозогенії Питання: - Гармонійні типи реакції на хворобу. - Дисгармонійні типи реакції на хворобу. - Поняття «нозогенії», корекція та профілактика. 2. Психічний стрес Питання: - Поняття психічного стресу. Види стресів. - Механізми психічного стресу та його стадії. - Захисні механізми особистості. 3. Масковані депресії Питання: - Клінічні критерії депресивного стану. - Форми маскованих депресій. - Діагностика та диф. діагностика. 4. Психологічні особливості хворих з психічними розладами Питання: - Психологія хворих на шизофренію. - Психологія хворих на афективні розлади. - Психологія хворих на епілепсію та органічні порушення психіки. - Психологія хворих з пограничними розладами психіки.	18
3	Підготовка до заліку	2
Разом		60

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:

1. Розвиток медичної психології в Україні і світі, основні сучасні тенденції.
2. Алгоритм вибору методів психологічного дослідження.
3. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуйовані риси особистості.

4. Особливості поведінки хворих з різними типами реагування на хворобу.
5. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
6. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
7. Психодинамічний підхід у медицині.
8. Вимоги до особистості медичних працівників, історичний аспект
9. Лікарські помилки: шляхи уникнення та попередження
10. «Синдром емоційного вигоряння» та шляхи його попередження.
11. Правила деонтології і субординації у медичному середовищі.
12. Особливості спілкування в медичному середовищі.
13. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
14. Основні принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
15. Конфлікти в медичному середовищі, способи вирішення та попередження.
16. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності (історичний аспект).
17. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
18. Механізми психологічною захисту особистості, їх визначення та значимість.
19. Копінг-стратегії особистості, їх визначення та значимість.
20. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
21. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
22. Синдром Мюнхгаузена: діагностика та попередження.
23. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
24. Залежності харчової поведінки.
25. Профілактика суїцидів
26. «Телефони довіри».
27. Евтаназія: сучасні перспективи.
28. Психогігієна праці медичного працівника.
29. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
30. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні.
31. Основні сучасні методи психотерапії, їх використання (на прикладі 1-2 методів).
32. Психологічна допомога у кризових періодах.
33. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Вимоги до реферату.

Обсяг реферативної роботи має складати – 10-20 сторінок. До загального обсягу роботи не входять додатки, глосарій, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають суцільній нумерації. Номер сторінки проставляють арабськими цифрами у правому верхньому кутку (на титульній сторінці реферату номер сторінки не проставляють). Робота має бути акуратно написана від руки або надрукована з дотриманням стилістичних і граматичних норм. У тексті

обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці реферату.

Текст реферативної роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4(210 x 297). Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання - "За шириною"; міжрядковий інтервал "Полуторний" (1,5 Lines); абзацний відступ – п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., лівє – 3 см, правє – 1 см. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Для написання реферату студент обов'язково має використати додаткові літературні джерела, а саме: монографії, наукові статті, опубліковані у періодичних наукових виданнях, сучасні статистичні та аналітичні матеріали та ін. Реферат комплектують у такій послідовності: титульна сторінка, основна частина, список літератури. Заголовки розділів пишуться великими літерами, заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої). Перелік літературних джерел - 10-15 позицій правильно бібліографічно оформлених в алфавітному порядку.

Перелік питань, які повинен засвоїти здобувач вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни

1. Визначення, предмет і задачі медичної психології.
2. Методи психологічного дослідження.
3. Принципи побудови цілеспрямованої психологічної бесіди.
4. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини.
5. Критерії здоров'я ВООЗ.
6. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.
7. Визначення та типологія акцентуації особистості, тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.
8. Визначення та класифікація основних типів відношення до хвороби, особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.
9. Діагностика основних типів відношення до хвороби.
10. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
11. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини.
12. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес.
13. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини.
14. Вплив хвороби на емоційний стан, нозогенії.
15. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
16. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби.
17. Свідомість, самосвідомість. їх рівні.
18. Психодинамічний підхід у медицині.
19. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого.
20. Вимоги до особистості медичних працівників.
21. Поняття «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця».
22. Лікарські помилки: причини і види.
23. Психологічні типи лікарів.

24. Професійна деформація, «синдром емоційного вигорання» та шляхи його попередження.
25. Правила деонтології і субординації у медичному середовищі.
26. Види та особливості спілкування в медичному середовищі.
27. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
28. Принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
29. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди, способи вирішення та попередження.
30. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності.
31. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів.
32. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
33. Механізми психологічного захисту особистості.
34. Поняття адаптації та дезадаптації, дістрес.
35. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції.
36. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
37. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи.
38. Психологічні зміни при захворюваннях бронхів та легень.
39. Зміни при захворюваннях травного тракту.
40. Психологічні особливості хворих при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу.
41. Психологічні особливості хворих при ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.
42. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі.
43. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів.
44. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
45. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді, в ортопедії і травматології.
46. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отолярингології.
47. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією.
48. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
49. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет - залежність), залежності харчової поведінки.
50. Різновиди суїцидальної поведінки, особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих, та при залежностях.
51. Психологічні аспекти умирання та смерті.
52. Поняття «психогігієна» та «психопрофілактика».
53. Психогігієна праці медичного працівника.
54. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин.
55. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
56. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи.
57. Основні сучасні методи психотерапії, принципи психотерапії.

58. Показання та протипоказання для проведення окремих методів психотерапії.

59. Психологічна допомога у кризових періодах.

60. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Система поточного та підсумкового оцінювання.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включають поточний контроль знань, умінь і навичок.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критерії оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю.

Науково-педагогічний працівник обов'язково оцінює успішність здобувача вищої освіти на кожному занятті за 4-бальною (традиційною) шкалою. Критерії оцінювання визначені робочою навчальною програмою з дисципліни «Основи психотерапії в дитячому віці», яка затверджена на вченій раді медичного факультету ПДМУ.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувачів освіти як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до їх відома на початку вивчення дисципліни. Конвертація поточної оцінки встановленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Оцінка здобувача освіти відповідає відношенню встановленого при оцінюванні рівня сформованості професійних і загальних компетентностей до запланованих результатів навчання (у відсотках). При цьому використовуються стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти (Таблиця 1).

Таблиця 1

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти:

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Залік проводиться на останньому практичному занятті за результатами поточного оцінювання. Умовою отримання заліку є: відпрацювання всіх пропущених аудиторних занять; середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3,0».

Результат навчання оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) та багатобальною шкалою. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 200-бальною шкалою, відповідно до таблиці (Таблиця 2).

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 200 балів) проводиться лише після поточного заняття, яке передує підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти з дисципліни – 200. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач вищої освіти – 122.

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача

Бали за індивідуальні завдання нараховуються здобувачеві лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота здобувачів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Результат навчання – «середня оцінка з дисципліни» і «бали», які отримав здобувач вищої освіти, мають бути внесені в академічний журнал

У разі виконання здобувачем освіти умов отримання заліку, науково-педагогічний працівник виставляє у відомість підсумкового семестрового контролю та індивідуальний навчальний план студента «зараховано» і кількість балів, яку набрав здобувач вищої освіти за дисципліну.

У випадку, коли середня оцінка за дисципліну нижче «3,0», здобувач освіти не отримує залік. Викладач вносить у першу залікову відомість «не зараховано» і кількість балів яку набрав здобувач освіти за дисципліну. Викладач здає відомість у деканат в день останнього заняття. Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3,0», повинні ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру, в іншому випадку здобувач вищої освіти може бути відрахований, як такий що не виконав навчальний план.

Таблиця 2

Середній бал за поточну успішність (А)	Бали за поточну успішність з модуля (А * 24)	Бали за ПМК з модуля (А*16)	Бали за модуль та/або екзамен (А*24 + А*16)	Категорія ЄКТС	За 4-бальною шкалою
2	48	32	80	F FX	2 незадовільно
2,1	50	34	84		
2,15	52	34	86		
2,2	53	35	88		
2,25	54	36	90		
2,3	55	37	92		
2,35	56	38	94		

2,4	58	38	96		
2,45	59	39	98		
2,5	60	40	100		
2,55	61	41	102		
2,6	62	42	104		
2,65	64	42	106		
2,7	65	43	108		
2,75	66	44	110		
2,8	67	45	112		
2,85	68	46	114		
2,9	70	46	116		
2,95	71	47	118		
3	72	50	122	Е	3 задовільно
3,05	73	50	123		
3,1	74	50	124		
3,15	76	50	126		
3,2	77	51	128	Д	
3,25	78	52	130		
3,3	79	53	132		
3,35	80	54	134		
3,4	82	54	136		
3,45	83	55	138		
3,5	84	56	140		
3,55	85	57	142	С	
3,6	86	58	144		
3,65	88	58	146		
3,7	89	59	148		
3,75	90	60	150		
3,8	91	61	152		
3,85	92	62	154		
3,9	94	62	156		
3,95	95	63	158		
4	96	64	160		В
4,05	97	65	162		
4,1	98	66	164		
4,15	100	66	166		
4,2	101	67	168		
4,25	102	68	170		
4,3	103	69	172		
4,35	104	70	174		
4,4	106	70	176		
4,45	107	71	178		
4,5	108	72	180	А	5 відмінно
4,55	109	73	182		
4,6	110	74	184		
4,65	112	74	186		
4,7	113	75	188		

4,75	114	76	190		
4,8	115	77	192		
4,85	116	78	194		
4,9	118	78	196		
4,95	119	79	198		
5	120	80	200		

Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

– за джерелом інформації та формування умінь і навичок: вербальні, наочні та практичні.

– в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також

– усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;

– бліц-опитування;

– дискусії з проблемних ситуацій;

– реферативні виступи;

– тестування в письмовій формі;

– виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Форми та методи оцінювання

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності визначають відповідність рівня набутих здобувачами знань і умінь, сформованих компетентностей вимогам освітньої програми і здійснюються з метою визначення рівня сформованості дисциплінарних компетентностей та відповідних результатів навчання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю, дотримання правил академічної доброчесності.

Підсумкове оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюється за єдиною 200-бальною шкалою. Оцінка здобувача освіти відповідає відношенню встановленого при оцінюванні рівня сформованості професійних і загальних компетентностей до запланованих результатів навчання.

Оцінювання поточних результатів навчання

Оцінювання поточної навчальної діяльності проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником –

для коригування технологій, методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль проводиться у формі *усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю, письмового та програмного комп'ютерного тестування на практичних заняттях, дискусії, тощо.*

Підсумковий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях.

Підсумковий залік з дисципліни проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії. Залік приймають науково-педагогічні працівники (педагогічні), які проводили практичні заняття з дисципліни, або читали лекції з дисципліни.

Методичне забезпечення

1. Тематичні плани лекційних та практичних занять з дисципліни.
2. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті.
3. Методичні вказівки для тем, винесених на самостійне вивчення.
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.
5. Тестові завдання з дисципліни II рівня.
6. Ситуаційні задачі з дисципліни II рівня.
7. Навчальний атлас експериментальних методів дослідження психічної діяльності людини.
8. Навчальні фільми.

Рекомендована література

Базова:

1. Медична психологія: державний національний підручник / І.Д.Спіріна, І.С.Вітенко, О.К. Напрєєнко та ін. – Дніпропетровськ: ЧП «Ліра» ЛТД, 2012. – 444 с.
2. Основи медичної психології: навчально-методичний посібник / В.М. Ждан, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Г.Т. Сонник, М.О. Денєко. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. – 255с.

Допоміжна:

1. Психологія: навчально-методичний посібник / Н.І. Жигайло, Р.І. Карпінська;– Львів: СПОЛОМ., 2013. – 264с.:іл., табл.
2. Основи загальної та медичної психології у вищій школі: Навчальний посібник / за ред. Р.І.Білобровки – 2018.- 286 с.
3. Психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Б. Партико, С.Л. Грабовська, А.О. Вовк та ін.; за заг. ред. Т.Д. Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664с.
4. Патопсихологія: навчально-практичний посібник. / Гурська Т., Турецька Х. – Львів: видавництво Українського католицького університету, 2016. – 204с.
5. Партико Н. В. Психологія конфліктів Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 132 с.

Інформаційні ресурси

Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>

National Guideline Clearinghouse <https://www.guideline.gov/>

The Cochrane Collaboration The Cochrane Library <http://www.cochrane.org/>

National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE)
<https://www.nice.org.uk/>

The National Health and Medical Research Council (NHMRC)
<https://www.nhmrc.gov.au>

Royal College of Physicians <https://www.rcplondon.ac.uk/>

АМА (American Medical Association) <https://www.ama-assn.org/>

Розробник (розробники): доцент закладу вищої освіти Вадим РУДЬ, к.мед.н., асистент Павло КИДОНЬ, к.мед.н., асистент Володимир БОРИСЕНКО, доцент закладу вищої освіти Леся БОДНАР.